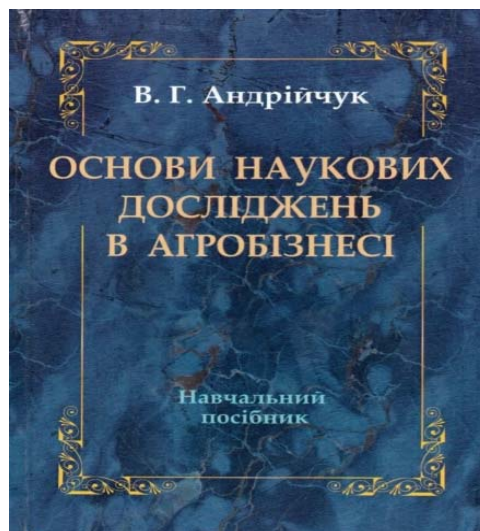

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК В.Г. АНДРІЙЧУКА «ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В АГРОБІЗНЕСІ» - ВИДАТНА ПОДІЯ В ОСВІТЯНСЬКОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ*

*Справжня і законна мета всіх наук полягає в тому,
щоб наділяти життя людське
новими винаходами і багатствами.*

*Francis Bacon
Англійський філософ*

Сьогодні, як ніколи, національна вища освіта потребує підручників нового покоління. Особливо актуальним це є в сфері економічної освіти, де відбулися найбільш кардинальні зміни за часів ринкової економіки.

В умовах компетентнісного підходу до навчання перед вищою школою стоять завдання сформувати у студентів-майбутніх фахівців навички управління інформацією, вміння знаходити та аналізувати інформацію з різних джерел, дослідницькі навички і вміння, здатність працювати самостійно,

бажання досягати успіху, критично мислити й генерувати креативні ідеї та вирішувати важливі проблеми на інноваційній основі, вміння проводити дослідження галузевого, регіонального та міжнародного характеру і масштабу, приймати рішення в умовах невизначеності, оволодіти практичними навичками розв'язання прикладних економічних завдань в умовах динамічного розвитку ринкового середовища. Формуванню перелічених компетентностей значною мірою сприяє вивчення студентами такої дисципліни як основи наукових досліджень. Але вивчення її в умовах глобальних економічних змін вимагає інноваційного підходу і сучасних підруч-

* Андрійчук В. Г. Основи наукових досліджень в агробізнесі : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2018. 492 с.

ників, що поставило нові завдання перед педагогами вищої школи.

Новатором у вирішенні цього важливого завдання вищої освіти виступив видатний вчений економіст сучасності Василь Гаврилович Андрійчук, доктор економічних наук, професор, академік НААН, професор кафедри економіки агропромислових формувань Київського національного економічного університету ім. Вадима Гетьмана, лауреат премії Національної академії аграрних наук України «За видатні досягнення в аграрній науці».

Нова книга академіка В.Г. Андрійчука «Основи наукових досліджень в агробізнесі» – значна подія в освітянському середовищі України. Декілька поколінь економістів (і не тільки аграрної сфери) виховані і сформували свій науковий світогляд під впливом його чисельних монографій, підручників, публікацій, в тому числі підручників нового покоління. Ці підручники витримали, починаючи з 90-х років, декілька видань і перевидань та стали справжньою економічною енциклопедією для студентів і викладачів економічних факультетів українських закладів вищої освіти. Прикладом таких видань беззаперечно є унікальний підручник «Економіка підприємств агропромислового комплексу» (КНЕУ, Київ, 2013), визнаний одним із найкращих підручників сучасності.

Навчальний посібник «Основи наукових досліджень в агробізнесі» (2018 р.) рекомендований до видання Науково-методичною радою КНЕУ, виділяється своєю глибиною, багатогранністю і академічністю наукового аналізу, актуальністю висновків і практичних пропозицій.

Актуальність навчального посібника визначається специфікою сучасного етапу розвитку, який, на нашу думку, полягає не тільки в нових наукових дослідженнях, а й в ефективному впровадженні вже існуючих знань; сьогодні потрібні не відкриття самі по собі, а інновації в застосуванні вже наявних відкриттів, що потребує досконалого володіння методами наукового дослідження.

Вітчизняна аграрна економічна наука породила цілу плеяду видатних вчених, які по праву є не лише лідерами сучасної економічної думки, а й фундаторами нау-

кових шкіл, які протягом відносно нетривалого періоду ринкових перетворень зробили значний вклад у наукове і методичне забезпечення організації аграрного бізнесу, управління аграрними формуваннями та сприяли перетворенню України у помітного гравця на світових ринках продовольства.

Сьогодні невід'ємною складовою навчання студентів є не тільки фахова підготовка, а й наукові дослідження, які здійснюються в рамках курсового і дипломного проектування. Студенти широко залучаються до розробки наукових проектів, участі у Всеукраїнських та міжнародних конкурсах наукових студентських робіт, науково-практичних конференціях. Аксиомою стали слова про те, що перші питання, які постають перед науковцями-початківцями, – це питання саме методологічного характеру, серед них: яку наукову проблему обрати для розробки і вирішення, як сформулювати назву теми дослідження, його мету, завдання, об'єкт та предмет і, нарешті, як провести дослідження, які методи використати і як викласти результати, здійснити їх апробацію та впровадження у практичну діяльність. Особливо актуальні ці питання для студентів другого і третього освітніх рівнів: магістрів і аспірантів – майбутніх докторів філософії (PhD), організація підготовки яких кардинально змінилася протягом останніх трьох років і включає не лише наукову, а й навчальну складову.

З огляду на реформування вищої освіти та актуальність підготовки наукових кадрів нового типу вкрай нагальними постають питання забезпечення навчальною літературою, яка б відповідала викликам сьогодення.

Відмінність даного навчального посібника порівняно з аналогічними виданнями інших авторів з питань основ і методології наукового дослідження полягає в тому, що нова праця академіка В.Г. Андрійчука відрізняється глибиною викладення навчального матеріалу, наочністю і надзвичайною доступністю, що буквально з перших слів і рядків тексту захоплює читача, який не гірше, ніж у справі з художньою літературою, прагне дізнатися: що далі, як буде розв'язано або інтерпретовано

конкретні наукові питання методологічного і методичного характеру, які турбували читача раніше і на які не було отримано вичерпної відповіді в інших навчальних посібниках.

Автор охоплює в комплексі та з позицій системного підходу широке коло питань, які впливають із традиційного тлумачення вітчизняними науковцями поняття «методологія наукового дослідження», яке є багатограним і багаторівневим. Оригінально і логічно автор обґрунтовує сутність понять «наука», «наукове дослідження», «об'єкт і предмет дослідження», звертає увагу на різноманітність наукових досліджень та подає їх класифікацію.

По-новому перед читачем постає поняття методології наукового дослідження та її складових, система і характеристика загальнонаукових методів дослідження.

Сьогодні країни світу, незалежно від рівня розвитку, постійно стикаються і змушені вирішувати серйозні економічні виклики і проблеми, які, здавалося б, уже не повинні виникати. І це пов'язано не з проблемами розвитку економічної науки, а зі слабкістю використання її можливостей, що підтверджує необхідність формування сучасного наукового кадрового потенціалу.

Під час ознайомлення з матеріалом посібника про вибір теми наукового дослідження, літературну форму представлення його результатів та інформаційне забезпечення (тема 3) у читача складається враження, що автор веде безпосередній діалог з читачем і власним досвідом та прикладом визнаних вчених наставляє молодого науковця й налаштовує його на позитивне розв'язання проблемних питань методологічного характеру, від яких залежить кінцевий результат наукового пошуку.

Зазвичай проблемними питаннями є структура наукової роботи, змістове наповнення вступної, основної та заключної її частин, і особливо формулювання наукової новизни роботи, яким присвячена тема 4 навчального посібника. Але автор з легкістю на наочних прикладах демонструє, як ці проблемні питання можуть бути вирішені та сформульовані у тексті наукової роботи.

Теми 5-9 навчального посібника присвячені традиційним для нашої аграрної економіки специфічним методам наукового дослідження. На реальних прикладах автор ілюструє алгоритми застосування економіко-статистичних, монографічного, кореляційно-регресійного аналізу, розрахунково-конструктивного, балансового, нормативного методів дослідження. При викладенні матеріалу цих тем він характеризує поняття кожного з методів, алгоритм їх застосування, основні напрями використання та приклади на реальних даних сфери агробізнесу. Таким чином, матеріал цих тем виконує подвійну роль: демонструє, з одного боку, особливості застосування методів та їх прийомів, а з іншого – стан, тенденції та закономірності аграрного економічного розвитку, критерії оцінки досліджуваних явищ, завдяки чому читачі отримують вичерпні приклади того, як тлумачити одержані результати економічного аналізу та використовувати їх у прогнозуванні розвитку економічних явищ і процесів та прийнятті оптимальних управлінських рішень в агробізнесі. Враховуючи великий практичний інтерес цих розділів рекомендуємо їх уважно прочитати всім зацікавленим.

Заключна тема навчального посібника присвячена питанням оформлення тексту наукової роботи, що є надзвичайно важливим для науковця і від якої залежить комунікація з науковим світом і можливість впровадження результатів дослідження у практику.

Позитивною відмінністю навчального посібника є наявність у кінці викладення матеріалу кожної теми резюме, питань для самоконтролю, завдань для індивідуальної роботи, рекомендованих літературних джерел. Така структура кожної теми дозволить забезпечити високий рівень самостійності студентів у вивченні дисципліни та набуття ними навичок наукової діяльності під час навчання у вищому навчальному закладі. Останній результат навчання має важливе значення у формуванні компетентностей здобувачів вищої освіти, що визначаються стандартами та освітніми програмами.

Ще однією новацією даної книги є прослідження повного циклу структурної схеми

наукового дослідження. Практично важливим, наприклад, є розгляд глави 4.4 «Формування і формулювання наукової новизни наукової роботи», тому що саме наявність останньої і є основним здобутком дослідження. Так, у своїх спогадах Джеймс Б'юкенен зазначав: «Вивчення економіки не позбавить вас від стояння в черзі за хлібом, але ви хоча б зрозумієте, чому ви там стоїте».

У межах рецензії неможливо дати оцінку всім теоретичним і методологічним новаціям автора. Глибина викладення матеріалу дисципліни у навчальному посібнику, його комплексність, системність, логічність, прикладний характер обумовлюють корисність не лише для студентів бакалаврського та магістерського рівнів освіти, а й для аспірантів, молодих науковців, підприємців сфери виробництва і послуг аграрного сектору та переробної галузі, а також менеджерів усіх рівнів, оскільки сьогодні наука покликана виконувати не тільки пізнавальну і прогностичну функції, а й стає беззаперечним важелем управління як на мікро-, так і на макрорівні.

Підводячи підсумок, можна з упевненістю стверджувати, що фундаментальна і концептуально насичена книга В.Г. Андрійчука може стати настільним керівництвом для економістів і науковців усіх профілів і дисциплін. Поєднуючи в собі об'єктивність аналізу та жвавість і дохливість викладу, вона буде корисною студентам, аспірантам і широкій читацькій аудиторії. Успішну адаптацію до навчального процесу підручник пройшов у вищих навчальних закладах Одеси та отримав визнання студентів, аспірантів і викладачів, зокрема в Одеській національній академії харчових технологій, Одеському державному аграрному університеті, Міжнародному гуманітарному університеті.

Науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти, які мають можливість використовувати у своїй професійній діяльності даний навчальний посібник, студенти та аспіранти висловлюють глибоку вдячність автору – академіку Василю Гавриловичу Андрійчуку, бажають йому продуктивного творчого довголіття і з нетерпінням очікуватимуть нових здобутків і нових підручників видатного вченого сучасності.

М.Р. МАРДАР, доктор технічних наук
Л.А. БАХЧИВАНЖИ, кандидат економічних наук
Т.В. ДЕРКАЧ, доктор економічних наук

Мардар Марина Ромиківна – доктор технічних наук, професор кафедри маркетингу, підприємництва і торгівлі, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків, Одеська національна академія харчових технологій (м. Одеса, вул. Канатна, 112)
E-mail: marinamardar2003@gmail.com

Бахчиванжи Людмила Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу, підприємництва і торгівлі, Одеська національна академія харчових технологій (м. Одеса, вул. Канатна, 112)
E-mail: 7462686@ukr.net

Деркач Тетяна Вадимівна – доктор економічних наук, завідувач кафедри менеджменту, Міжнародний гуманітарний університет (м. Одеса, Фонтанська дорога, 33)
E-mail: rubinodessa@gmail.com

Мардар Марина Ромиковна – доктор технических наук, профессор кафедры маркетинга, предпринимательства и торговли, проректор по научно-педагогической работе и международных отношениях, Одесская национальная академия пищевых технологий (г. Одесса, ул. Канатная, 112)
E-mail: marinamardar2003@gmail.com

Бахчиванжи Людмила Анатольевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры маркетинга, предпринимательства и торговли, Одесская национальная академия пищевых технологий (г. Одесса, ул. Канатная, 112)
E-mail: 7462686@ukr.net

Деркач Татьяна Вадимовна - доктор экономических наук, заведующая кафедрой менеджмента, Международный гуманитарный университет (г. Одесса, Фонтанская дорога, 33)
E-mail: rubinodessa@gmail.com

Mardar Maryna Romykivna - doctor of technical sciences, professor of the department of marketing, entrepreneurship and trade, vice-rector for scientific and pedagogical work and international relations, Odessa National Academy of Food Technologies (112, Kanatna str., Odesa)
E-mail: marinamardar2003@gmail.com

Bakhchyzhly Liudmyla Anatoliivna - candidate of economic sciences, associate professor (docent) of the department of marketing, entrepreneurship and trade, Odessa National Academy of Food Technologies (112, Kanatna str., Odesa)
E-mail: 7462686@ukr.net

Derkach Tetiana Vadymivna - doctor of economic sciences, head of the management department, International Humanitarian University (33, Fontanska Doroha str., Odesa)
E-mail: rubinodessa@gmail.com

* * *